

29-04-2021

Zandzakken voor de deur, de Omgevingswet komt er (vertraagd) aan

Succesvolle implementatie van de Omgevingswet is lang geen zekerheid, analyseert Friso de Zeeuw. Het DSO ligt dwars en bij gemeenten schiet de ambtelijke capaciteit tekort. Een meldpunt moet volgens hem een oplossing bieden.

In de loop van volgend jaar treedt de Omgevingswet waarschijnlijk in werking. Aanvankelijk leek erop dat de resterende horde bestond uit de Eerste Kamer die zijn goedkeuring nog moest hechten aan het Invoeringsbesluit. Maar de minister van BZK gaat beslissen om de uitvoering met (vermoedelijk) een half jaar uit te stellen, tot 1 juli 2022. Langer uitstel valt niet uit te sluiten.

Hoofdoorzaak is dat het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en degenen die er mee moeten werken er niet klaar voor zijn. Maar er is meer aan de hand dan alleen de gemankeerde ICT.

Het gehannes met het DSO, het steeds weer schuiven met de invoeringsdatum en de oplopende kosten, ondermijnen het draagvlak voor deze megawet zienderogen. Gemeenten krijgen er een punthoofd van. En marktpartijen vrezen chaos: de zoveelste sta-in-de-weg om projecten te realiseren.

Recent verschijnen artikelen met kritische beschouwingen over de Omgevingswet als zodanig. Een beetje laat, zo vlak voor het 'uur u'. Sommige van de beschouwingen zijn best zinnig en andere slaan de plank faliekant mis, met als dieptepunt de [kritiek van Fred Kistenkas](#) die over de vergelijking met de Nieuw-Zeelandse Omgevingswet [struikelde](#).

Vorig jaar pleitte ik voor een periode van bezinning, om vanuit een positieve insteek nog eens goed naar de praktische uitvoerbaarheid te kijken. Onder meer aan de hand van de ervaringen die zijn opgedaan met plannen die – op grond van de Crisis- en herstelwet – vooruitlopen op de Omgevingswet. Dit gebed werd niet verhoord. Toen had het nog gekund.

Dat het land 'krakend tot stilstand komt' is niet helemaal denkbeeldig

We moeten de aandacht nu volop richten op de invoering van de wet en de overgangstrajecten. Omdat het risico bestaat dat forse vertraging gaat optreden in de juridische planvorming en vergunningverlening. Dat treft in de eerste plaats woningbouwprojecten, maar kan ook allerlei andere plannen en projecten raken. Dat het land 'krakend tot stilstand komt' – erger dan in de beginperiode van de stikstofcrisis – klinkt überdramatisch, maar is toch niet helemaal denkbeeldig.

Ik noem een zestal oorzaken van de stagnatie:

- Het kwetsbare en wankel Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO);
- Adviesbureaus die circa 75 procent van de omgevingsplannen maken, hebben (nog) geen toegang tot het DSO. Als dit niet snel wordt opgelost, raken plannenmakerij en plantoetsingen in de vertraging;
- Tekort aan capaciteit bij gemeenten en bureaus om de stroom nieuwe omgevingsplannen én de lopende planaanpassingen en vergunningaanvragen binnen redelijke tijd af te handelen;
- Onwennigheid met het gebruik van de nieuwe instrumenten en toepassing van de daarbij behorende regels. Nieuwe juridische kwesties zullen zich aandienen en landen bij de Raad van State die al overbelast is en lange wachttijden kent;
- Tegelijkertijd treedt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking, een compleet nieuw en onbeproefd stelsel voor het bouwtoezicht;
- Onverwachte complicaties kunnen zich voordoen bij de toepassing van de nieuwe regelgeving. Een voorproefje met grote gevolgen zien we bij de [geluidsregels vliegverkeer](#), een probleem dat het kabinet nog steeds niet weten op te lossen.

De [brief](#) van de minister van BZK, Kajsa Ollongren, de dato 23 april 2021, adresseert enkele van deze knelpunten, maar mist de volledigheid en urgentie die je zou verwachten. Het tekent de stelmatige onderschatting van de invoeringsproblematiek. Schrijnend, want voor de breed gedragen, vurige wens om de woningbouwproductie stevig te verhogen draagt diezelfde minister verantwoordelijkheid.

Richt een meldpunt in waar publieke en private partijen met hun knelpunten en vragen terecht kunnen

Wat te doen? Een paar voorstellen. Richt een meldpunt in waar publieke en private partijen met hun knelpunten en vragen terecht kunnen. Een stevige juridische EHBO in coproductie van de overheden moet klaarstaan om bij vastlopers snel assistentie te verlenen. Deze eenheid kan dan concrete voorstellen doen om wet- en regelgeving aan te passen als daar de oorzaak van de stagnatie in is gelegen. De adviezen krijgen een turbo-beoordeling door een toegewijde interdepartementale ambtelijke club en een snelle doorgeleiding naar het politiek-bestuurlijke niveau.

In de communicatie van de Rijksoverheid en de VNG moeten snelle, praktische oplossingen voor omgevingsrechtelijke vraagstukken in de eerste jaren voorrang krijgen boven de theoretische schoonheid van de Omgevingswet.

Op 11 mei staat de Omgevingswet bij de Eerste Kamer op de agenda. Dat zou eigenlijk de laatste formele horde voor de inwerkingtreding zijn. Het debat krijgt nu een extra, politieke lading en verandert van karakter. Ook de Tweede Kamer zal waarschijnlijk een debat entameren, in het licht van alle onrust en onzekerheid. Het maatschappelijk belang van deze mega-operatie valt dan ook nauwelijks te overschatten.